



**Мусієнко Іван Іванович,**  
доктор наук з державного управління, професор,  
Національна академія СБ України,  
заслужений юрист України, Україна, м. Київ  
e-mail: ar0091994@gmail.com  
ORCID 0000-0002-0300-2058



**Фастовець Валерій Анатолійович,**  
кандидат юридичних наук,  
Національна академія СБ України, Україна, м. Київ  
e-mail: fastovets.valeriy@ukr.net  
ORCID 0000-0003-0787-8783

doi: 10.21564/2414–990x.143.148860  
УДК 351.746.1

## ЩОДО ЗМІН ДО ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО СЛУЖБУ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ» З УРАХУВАННЯМ ІНОЗЕМНОГО ДОСВІДУ ПРАВОВОЇ РЕГЛАМЕНТАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ СЛУЖБ ВНУТРІШНЬОЇ БЕЗПЕКИ

Окреслено особливості правової регламентації завдань Агентства внутрішньої безпеки Республіки Польща. Проведено порівняльний аналіз з вітчизняним законодавством, яке визначає завдання Служби безпеки України. Звернуто увагу на окремі недоліки правової регламентації завдань Служби безпеки України, у тому числі і в Законі України «Про національну безпеку». Запропоновано внесення змін до положень Закону України «Про Службу безпеки України», які визначають компетенцію вітчизняної спецслужби з урахуванням досвіду правової регламентації діяльності Агентства внутрішньої безпеки Республіки Польща.

**Ключові слова:** спецслужби; Служба безпеки України; Агентство внутрішньої безпеки Республіки Польща; національна безпека; державна безпека.

**Мусяненко І. І.**, доктор наук по державному управлінню, професор, Національна академія СБ України, заслужений юрист України, Україна, г. Київ.  
e-mail : ap0091994@gmail.com ; ORCID 0000-0002-0300-2058

**Фастовець В. А.**, кандидат юридических наук, Національна академія СБ України, Україна, г. Київ.  
e-mail : fastovets.valeriy@ukr.net ; ORCID 0000-0003-0787-8783

**Підготовка змін у Закон України «О Службе безопасности Украины» с учетом иностранного опыта правовой регламентации деятельности служб внутренней безопасности**

*Исследуются особенности правовой регламентации задач Агентства внутренней безопасности Республики Польша. Проведен сравнительный анализ с отечественным законодательством, которое определяет задачи Службы безопасности Украины, в том числе в Законе Украины «О национальной безопасности Украины». Предложено внесение изменений в положения Закона Украины «О Службе безопасности Украины», определяющие компетенцию отечественной спецслужбы с учетом опыта правовой регламентации деятельности Агентства внутренней безопасности Республики Польша.*

**Ключевые слова:** спецслужбы; Служба безопасности Украины; Агентство внутренней безопасности Республики Польша; национальная безопасность; государственная безопасность.

**Постановка проблеми та актуальність теми.** У липні поточного року набрав чинності Закон України «Про національну безпеку України» [1]. Указним законом внесено зміни до правового статусу Служби безпеки України, зокрема частині уточнення її завдань. Також пунктом 6 розділу VI зазначеного нормативно-правового акта передбачено підготовку вітчизняною спецслужбою законопроекту про внесення змін до Закону України «Про Службу безпеки України» [2], у якому, вочевидь, також мають знайти своє відображення зазначені зміни.

У процесі підготовки цих змін неабиякого значення набуває вивчення досвіду організації діяльності (у тому числі – особливостей правової регламентації) служб внутрішньої безпеки країн-членів Європейського Союзу та НАТО. Особливий інтерес при цьому становлять спецслужби держав, ментально близьких до України та таких, що вже є інтегровані до європейської спільноти, зокрема, Агентства внутрішньої безпеки Республіки Польща.

Серед вітчизняних учених, які досліджували організаційно-правові питання діяльності спецслужб країн – членів ЄС і НАТО, слід виокремити роботи О. Г. Блажка (O. G. Blajko) [3], М. О. Будакова (M. O. Budakov) [4], В. М. Гірича (V. M. Girych), О. В. Гончара (O. V. Gonchar) [5], В. Г. Пилипчука (V. G. Pilirchuk) [6]. У країнах пострадянського простору структуру та організацію діяльності спецслужб іноземних держав досліджували Т. І. Ліннік (T. I. Linnik), П. В. Кочеткова (P. V. Kochetkova) [7], Н. В. Мінакова (N. V. Minakova), Н. Л. Сьомін (N. L. Syomin) [8–9]. Серед зарубіжних науковців, які розглядали окремі питання історичного становлення, організації діяльності спецслужб США, Канади, Франції та Німеччини й організації демократичного цивільного контролю над ними доцільно виокремити І. Рену-

арда (I. Renouard) [10, с. 121–123], П. Жілла (P. Gill) [11, с. 313], С. Фарсона (S. Farson) [12, с. 225] та М. Хермана (M. Herman) [13, с. 13]. Проте в їх працях питання як правової регламентації діяльності спецслужб взагалі, так і спецслужб Республіки Польща зокрема розглянуті досить фрагментарно, без проведення порівняльного аналізу, а правове забезпечення діяльності спецслужб України не охоплене зовсім.

Отже, **метою** даної статті є проведення порівняльного дослідження особливостей правової регламентації завдань Агентства внутрішньої безпеки Республіки Польща та Служби безпеки України в контексті внесення змін до Закону України «Про Службу безпеки України».

**Вклад основного матеріалу.** Завдання Агентства внутрішньої безпеки Республіки Польща (далі – АБВ РП) визначені ст. 5 Закону «Про Агентство внутрішньої безпеки та Агентство розвідки» [14] і полягають у:

1. Викритті, запобіганні та боротьбі з загрозами для внутрішньої безпеки держави, її конституційного ладу, зокрема, суверенності, міжнародної позиції, незалежності та її територіальної цілісності, а також обороноздатності держави.

2. Розкритті, запобіганні та викритті наступних злочинів:

а) шпигунства, тероризму, незаконного розголошення або використання таємної інформації та інших злочинів, що загрожують безпеці держави;

б) злочинів, що загрожують економіці держави, а саме:

корупції осіб, які перебувають на державній службі, якщо це може загрозувати безпеці держави;

у сфері виробництва і обігу товарів, технологій і послуг стратегічного значення для безпеки держави;

нелегального виробництва, володіння і обігу зброї, амуніції та вибухових матеріалів, зброї масового ураження а також наркотичних і психотропних речовин у міжнародному обігу.

3. Реалізації в межах своєї компетенції завдань, пов'язаних з захистом секретної інформації, та виконанні функцій органу національної безпеки у сфері захисту секретної інформації у міжнародних відносинах.

4. Отриманні, аналізі, обробці і передачі компетентним органам інформації, що маже мати істотне значення для охорони внутрішньої безпеки та конституційного ладу держави.

Також Закон передбачає, що на АБВ РП може бути покладено виконання інших завдань, визначених в окремих законах і міжнародних договорах.

У свою чергу завдання Служби безпеки України визначені як в спеціальному Законі України «Про Службу безпеки України», так і у низці інших нормативно-правових актів, зокрема: законах України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю», «Про національну безпеку України», «Про контррозвідувальну діяльність», «Про державну таємницю» та деяких інших. При цьому слід констатувати, що в окремих випадках положення Закону України «Про Службу безпеки України» та вказаних актів законодавства не повною мірою узгоджені між собою.

Так, відповідно до ст. 2 Закону України «Про Службу безпеки України» на неї покладається у межах визначеної законодавством компетенції захист державного суверенітету, конституційного ладу, територіальної цілісності, економічного, науково-технічного і оборонного потенціалу України, законних інтересів держави та прав громадян від розвідувально-підривної діяльності іноземних спеціальних служб, посягань з боку окремих організацій, груп та осіб, а також забезпечення охорони державної таємниці. До завдань Служби безпеки України також входить попередження, виявлення, припинення та розкриття злочинів проти миру і безпеки людства, тероризму, корупції та організованої злочинної діяльності у сфері управління і економіки та інших протиправних дій, які безпосередньо створюють загрозу життєво важливим інтересам України.

Натомість, якщо, наприклад, Законом України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» спеціальні підрозділи по боротьбі з корупцією та організованою злочинністю СБУ віднесені до органів, спеціально створених для боротьби з організованою злочинністю, то відповідно до положень Закону України «Про запобігання корупції» СБУ не належить до спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції.

І навпаки, хоча й Законом України «Про Службу безпеки України» не віднесено до завдань спецслужби забезпечення кібербезпеки держави, відповідно до Закону України «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України» на СБ України як одного з основних суб'єктів національної системи кібербезпеки покладено завдання зі здійснення запобігання, виявлення, припинення та розкриття злочинів проти миру і безпеки людства, які вчиняються у кіберпросторі; здійснення контррозвідувальних та оперативно-розшукових заходів, спрямованих на боротьбу з кібертероризмом та кібершпигунством, негласної перевірки готовності об'єктів критичної інфраструктури до можливих кібератак та кіберінцидентів; протидії кіберзлочинності, наслідки якої можуть створити загрозу життєво важливим інтересам держави; розслідування кіберінцидентів та кібератак щодо державних електронних інформаційних ресурсів, інформації, вимога щодо захисту якої встановлена законом, критичної інформаційної інфраструктури; забезпечення реагування на кіберінциденти у сфері державної безпеки.

При розгляді питання щодо визначення завдань Служби безпеки України окрему увагу доцільно приділити положенням ст. 19 Закону України «Про національну безпеку України», згідно з якою Служба безпеки України є державним органом спеціального призначення з правоохоронними функціями, що забезпечує державну безпеку, здійснюючи з неухильним дотриманням прав і свобод людини і громадянина:

- 1) протидію розвідувально-підривній діяльності проти України;
- 2) боротьбу з тероризмом;
- 3) контррозвідувальний захист державного суверенітету, конституційного ладу і територіальної цілісності, оборонного і науково-технічного потенціалу, кібербезпеки, економічної та інформаційної безпеки держави, об'єктів критичної інфраструктури;

4) охорону державної таємниці.

Визначені вказаним положенням закону завдання СБУ мають відмінності від завдань, визначених чинним Законом України «Про Службу безпеки України», в тому числі в частині:

- покладання на СБУ завдання з контррозвідувального захисту кібербезпеки та інформаційної безпеки держави;
- виокремлення такого завдання СБ України як контррозвідувальний захист об'єктів критичної інфраструктури.

Водночас, аналіз положень Закону України «Про національну безпеку України» дозволяє стверджувати, що зазначені в ст. 19 цього нормативно-правового акта завдання не повною мірою охоплюють компетенцію Служби безпеки України, визначену цим же актом.

Так, згідно зі ст. 19 цього Закону основним призначенням СБ України є забезпечення державної безпеки. Відповідно до п. 4 ч. 1 ст. 1 вказаного нормативно-правового акта державною безпекою є захищеність державного суверенітету, територіальної цілісності і демократичного конституційного ладу та інших життєво важливих національних інтересів від реальних і потенційних загроз невоєнного характеру. Шляхом співставлення положень указаних статей можна дійти висновку, що виокремлені в ст. 19 зазначеного закону завдання Служби безпеки України не охоплюють собою повною мірою досягнення мети з забезпечення державної безпеки України.

З іншого боку, у ч. 4 ст. 3 Закону України «Про національну безпеку України» зазначено, що державна політика у сферах національної безпеки і оборони спрямовується на забезпечення воєнної, зовнішньополітичної, державної, економічної, інформаційної, екологічної безпеки, кібербезпеки України тощо. При цьому законодавець у ст. 1 визначає лише поняття «національна безпека» та її складові – «воєнна безпека», «державна безпека», «громадська безпека і порядок». Аналіз наведених понять уможливорює висновок, що законотворець як складові національної безпеки (захищеність державного суверенітету, територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу та інших національних інтересів України від реальних та потенційних загроз) розглядає лише воєнну безпеку (захищеність вказаних національних інтересів від воєнних загроз) та державну безпеку (захищеність таких інтересів від загроз невоєнного характеру), що є досить дискусійним і потребує унормованого уточнення.

Окреме занепокоєння викликає той факт, що не виокремлюючи серед завдань СБУ, наприклад, здійснення попередження, виявлення, припинення та розкриття злочинів проти миру і безпеки людства (яке належить до компетенції Служби безпеки України відповідно до чинного Закону України «Про Службу безпеки України»), Закон України «Про національну безпеку України» також не визначає виконання такого завдання за жодним іншим державним органом спеціального призначення з правоохоронними функціями, правоохоронним органом або правоохоронним органом спеціального призначення, що, вочевидь,

створює певні ризики щодо організації ефективної протидії вказаним загрозам як державній, так і національній безпеці України.

Слід зауважити, що розділом V Закону України «Про національну безпеку України» передбачено участь Служби безпеки України як суб'єкта сектору безпеки і оборони України у проведенні комплексного огляду останнього, підготовці проекту документів довгострокового, середньострокового і короткострокового планування у сфері національної безпеки України і забезпечення їх виконання в межах визначеної законодавством компетенції, що в свою чергу є елементом формування й реалізації державної політики у сфері забезпечення національної (в тому числі державної) безпеки і оборони України і, на нашу думку, мають знайти своє відображення при визначенні компетенції вітчизняної спецслужби під час імплементації положень указанного закону у Законі України «Про Службу безпеки України».

Порівнюючи завдання АБВ РП з завданнями Служби безпеки України, визначеними ст. 2 Закону України «Про Службу безпеки України», слід зазначити їх спільні риси, зокрема щодо:

- захисту державного суверенітету, конституційного ладу, територіальної цілісності і оборонного потенціалу держави;
- боротьби з розвідувально-підривною діяльністю іноземних спеціальних служб;
- захисту секретної інформації;
- попередження, виявлення, припинення та розкриття злочинів проти миру і безпеки людства (зокрема, пов'язаних з незаконним обігом зброї масового знищення), тероризму, корупції та організованої злочинної діяльності у сфері управління і економіки та інших протиправних дій, які безпосередньо створюють загрозу життєво важливим інтересам України.

Натомість, на нашу думку, редакція викладення завдань АБВ РП носить більш універсальний характер, зокрема, в частині:

- виокремлення завдання з протидії загрозам внутрішній безпеці держави (державній безпеці). Указаний підхід дозволяє більш повно визначити компетенцію органу внутрішньої безпеки держави, ніж підхід, використаний вітчизняним законодавцем, оскільки у ст. 2 Закону України «Про Службу безпеки України» на СБ України покладено завдання зі здійснення протидії не загрозам державній безпеці, а лише протиправним діям, що здійснюють загрозу життєво важливим інтересам України. Натомість очевидно, що загрози державній безпеці можуть виникати як внаслідок протиправних, так і внаслідок цілком правомірних дій окремих осіб, а також унаслідок певних процесів, явищ тощо;
- віднесення до компетенції АБВ РП нейтралізацію загроз міжнародному авторитету держави;
- здійснення досудового розслідування злочинів не тільки за критерієм їх належності до предметної підслідності слідчих АБВ РП, а й за критерієм їх загрози безпеці держави.

Підводячи підсумок, можна зробити такі **висновки**:

1. Результати порівняльного аналізу законодавства, яке регламентує діяльність Служби безпеки України та Агентства внутрішньої безпеки Республіки Польща, показали, що редакція завдань польської спецслужби у контексті забезпечення державної безпеки носить більш комплексний та універсальний характер.

2. Сформульовані в Законі України «Про національну безпеку України» завдання Служби безпеки України, які є елементом її компетенції, не повною мірою охоплюють основне призначення Служби з забезпечення державної безпеки України, тому компетенція вітчизняної спецслужби має бути уточнена в Законі України «Про Службу безпеки України» за допомогою таких складових компетенції, як її функції та повноваження.

3. З урахуванням досвіду правової регламентації діяльності Агентства внутрішньої безпеки Республіки Польща доцільно внести зміни до положень Закону України «Про Службу безпеки України», що визначають компетенцію вітчизняної спецслужби, зокрема щодо:

протидії Служби безпеки України загрозам державній безпеці України, в тому числі й протидії загрозам міжнародному авторитету держави;

участі Служби безпеки України у формуванні й реалізації державної політики у сфері забезпечення національної безпеки та безпосереднього забезпечення такої діяльності.

#### **Список літератури:**

1. Про національну безпеку України : Закон України від 21.06.2018 р. № 2469-VIII. Дата оновлення: 08.07.2018. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469> (дата звернення: 11.11.2018).

2. Про Службу безпеки України : Закон України від 25.03.1992 р. № 2229-XII. Дата оновлення: 02.08.2018. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-12> (дата звернення: 11.11.2018).

3. Пилипчук В. Г., Будаков М. О., Блажко О. Г. Організація спеціальних служб країн ЄС і НАТО : монографія. Київ : СБ України, 2005. 209 с.

4. Будаков М. О. Організаційно-правові засади діяльності спеціальних служб держав НАТО : монографія. Київ : Вид-во НА СБ України, 2004. 188 с.

5. Гончар О. В. Про деякі аспекти діяльності польських спецслужб. *Інформ. вісник*, 1998. № 3. С. 79–80.

6. Пилипчук В. Г. Система організації управління правового забезпечення діяльності спецслужб (досвід країн Європейського Союзу та Північної Америки: аналітична доповідь. В. Г. Пилипчук, М. О. Будаков, В. М. Гірич; Нац. ін-т стратегічних досліджень. Київ : НІСД, 2012. 52 с.

7. Спецслужбы и войска особого назначения / сост. и общ. ред. Т. И. Линник, П. В. Кочеткова. Минск : Литература, 1996. 608 с.

8. Минакова Н. В., Сёмин Н. Л. Американские спецслужбы и крупный бизнес. URL: <http://naukarus.com/amerikanskie-spetssluzhby-i-krupnyy-biznes> (дата звернення: 11.11.2018).

9. Сёмин Н. Л. Спецслужбы Канады вчера и сегодня. URL: <http://naukarus.com/spetssluzhby-kanady-vchera-i-segodnya> (дата звернення: 11.11.2018).

10. Renouard I. La coordination du renseignement en France. *Les chaires de la securite interieure*, 1997. № 30. 4 trimestre. P. 121–123.

11. Gill P. Reasserting control: Recent Changes in the Oversight of the UK Intelligence Community. *Intelligence and national security*, 1996. Vol. 11. P. 313.

12. Farson S. Parliament and its Servants: Their Role in Scrutinizing Canadian Intelligence. *Intelligence and national security*, 2002. Vol. 15. P. 225.
13. Herman M. Assessment Machinery: British and American Models. *Intelligence and national security*. 1995. Vol. 10. P. 13.
14. Act of 24 May 2002 on the Internal Security Agency and the Intelligence Agency. URL: [http://ilo.org/dyn/natlex/natlex4.detail?p\\_lang=en&p\\_isn=99891&p\\_country=POL&p\\_count=1471](http://ilo.org/dyn/natlex/natlex4.detail?p_lang=en&p_isn=99891&p_country=POL&p_count=1471) (дата звернення: 11.11.2018).

#### References:

1. Pro natsionalnu bezpeku Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 21.06.2018 r. № 2469-VIII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469>.
2. Pro Sluzhbu bezpeki Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 25.03.1992 r. № 2229-XII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-12>.
3. Pilipchuk, V.G., Budakov, M.O., Blajko, O.G. (2005). Organizatsiya spetsialnih sluzhb hrain ES I NATO. Kyiv: Nayional academy of SSU [in Ukrainian].
4. Budakov, M.O. (2004) Organizatsiyno-pravovi zasady diyalnosti spetsialnih sluzhb derjav NATO. Kyiv: Nayional academy of SSU [in Ukrainian].
5. Gonchar, O.V. (1998) Pto deyaki aspekty diyalnosti polskih spetsialnih sluzhb. *Informatsiyniy visnyk*, 3, 79–80 [in Ukrainian].
6. Pilipchuk, V.G., (2012) Sistema organizatsii upravlynya pravovogo zabezpechenya diyalnosti spetsialnih sluzhb (dosvid krayin Evropeyskogo Souzu ta Pivnichnoii Ameriki: analitichna dopovid. Kyiv: NISS [in Ukrainian].
7. Linnik, T.I., Kochetkova, P.V. (Eds.). (1996). Spetsialnie sluzhbi i voyska osobogo naznacheniya. Minsk: Literatura [in Russian].
8. Minakova, N.V., Syomin, N.L. Amerikanske spetssluzhbi i krupniy biznes. URL: <http://naukarus.com/amerikanske-spetssluzhby-i-krupnyy-biznes> [in Russian].
9. Syomin, N.L. Spetssluzhbi Kanady vchera I segodnya. URL: <http://naukarus.com/spetssluzhby-kanady-vchera-i-segodnya> [in Russian].
10. Renouard, I. (1997). La coordination du renseignement en France. *Les chaires de la securite interieure*, 30, 121–123.
11. Gill, P. (1996). Reasserting control: Recent Changes in the Oversight of the UK Intelligence Community. *Intelligence and national security*, Vol. 11, 313.
12. Farson, S. (2002). Parliament and its Servants: Their Role in Scrutinizing Canadian Intelligence. *Intelligence and national security*, Vol. 15, 225.
13. Herman, M. (1995). Assessment Machinery: British and American Models. *Intelligence and national security*, Vol. 10, 13.
14. Act of 24 May 2002 on the Internal Security Agency and the Intelligence Agency. URL: [http://ilo.org/dyn/natlex/natlex4.detail?p\\_lang=en&p\\_isn=99891&p\\_country=POL&p\\_count=1471](http://ilo.org/dyn/natlex/natlex4.detail?p_lang=en&p_isn=99891&p_country=POL&p_count=1471).

**Musienko I. I.**, Doctor of Science in Public Governance, Professor, National Academy of Security Service of Ukraine, Honored Lawyer of Ukraine, Ukraine, Kyiv.  
e-mail : [ap0091994@gmail.com](mailto:ap0091994@gmail.com) ; ORCID 0000-0002-0300-2058

**Fastovets V. A.**, PhD in Law, National Academy of Security Service of Ukraine, Ukraine, Kyiv.  
e-mail : [fastovets.valeriy@ukr.net](mailto:fastovets.valeriy@ukr.net) ; ORCID 0000-0003-0787-8783

**Preparation of changes to the law of Ukraine „On security service of Ukraine” with the consideration of foreign experience of legal regulation of the activities of internal security services**  
*The authors examine the peculiarities of the legal regulation of the tasks of the Internal Security Agency of the Republic of Poland. A comparative analysis was conducted with domestic legislation, which defines the tasks of the Security Service of Ukraine, the advantages of the editorial staff of the Polish*



law „On the Agency of Internal Security and the Intelligence Agency” as well as the tasks of countering threats to the internal security of the state, among other things, are highlighted; neutralize the threats to the international authority of the state; the pre-trial investigation of crimes not only on the criterion of their belonging to the subject matter of the investigators of the Internal Security Agency of the Republic of Poland, but also on the criterion of their becoming a threat to the security of the state. It is concluded that such an approach of the Polish legislator allows more fully to define the competence of the state internal security authority than the approach used by the domestic legislator.

According to the results of the analysis of legislative acts of Ukraine, which defines the tasks of the Security Service of Ukraine, attention was drawn to a certain inconsistency of the provisions of the Law of Ukraine „On the Security Service of Ukraine” in this part of the provisions of other normative legal acts of Ukraine. It also became clear that the tasks of the Security Service of Ukraine, formulated in the Law of Ukraine «On National Security of Ukraine» formulated in its competence, do not fully cover its main purpose in ensuring the state security of Ukraine. It is proposed to clarify the competence of the national intelligence service in the Law of Ukraine «On the Security Service of Ukraine» with the help of such components of its competence as functions and powers.

In addition, taking into account the experience of legal regulation of the activities of the Internal Security Agency of the Republic of Poland, amendments were also proposed to the provisions of the Law of Ukraine „On the Security Service of Ukraine” defining the competence of the national intelligence service, in particular regarding the separation: counteraction of the Security Service of Ukraine to threats to the state security of Ukraine, in including – and countering threats to the international authority of the state; participation of the Security Service of Ukraine in the formation and implementation of state policy in the sphere of ensuring national security and direct provision of formation and implementation of state policy in the field of state security.

**Keywords:** special services; Security Service of Ukraine; Internal Security Agency of the Republic of Poland; national security; state security.

*Надійшла до редколегії 15.11.2018 р.*